

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3857/2021
26.08.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Ивана Ромић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Радомир Нешић, адвокат из ..., ради развода брака, вршења и лишења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиле која је изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 128/21 од 07.04.2021. године, у седници већа одржаној дана 26.08.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 128/21 од 07.04.2021. године – дела става првог изреке, одлука о делимичном лишењу родитељског права у погледу давања сагласности за издавање путне исправе малолетној ВВ за путовања преко државне границе без посебне сагласности туженог.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 128/21 од 07.04.2021. године у преосталом делу става првог изреке – одлука о делимичном лишењу родитељског права, тако што се жалба туженог одбија као неоснована и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Бечеју П2 230/20 од 21.01.2021. године у преосталом делу става четвртог изреке.

Свака странка сноси своје трошкове поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бечеју П2 230/20 од 21.01.2021. године, ставом првим изреке, разведен је брак закључен дана 23.06.2014. године пред матичарем у Бечеју, између тужиле и туженог. Ставом другим изреке, малолетно дете странака ВВ, рођена ... године у ... поверена је мајци, тужилци у овој парници, на самостално вршење родитељског права са адресом пребивалишта малолетног детета на адреси пребивалишта мајке. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да доприноси издржавању малолетне ВВ месечним износом и на начин ближе означен у овом ставу изреке. Ставом четвртим изреке, тужени је делимично лишен родитељског права над

малолетном ВВ, у погледу одлучивања о пребивалишту и боравишту малолетног детета, па је утврђено право тужиље да може самостално, без присуства и потребне сагласности оца, да прибави све потребне личне, односно путне исправе, за заједничко дете малолетну ВВ, да са малолетним дететом сама, без посебне писмене сагласности оца, путује преко државне границе, да у држави у којој стекне пребивалиште или боравиште сама, без присуства оца, обави пријаву пребивалишта, односно боравишта за дете, да упише дете у одговарајућу васпитну установу у складу са здравственим стањем и развојем детета, да га пријави на здравствено и социјално осигурање и да за дете регулише сва социјална давања према законима конкретне државе, дечији додатак, као и да прима новчане накнаде које припадају малолетном детету, да самостално потпише документа која се односе на боравак, школовање и сва друга права која припадају детету у конкретној држави. Ставом петим изреке одређено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 128/21 од 07.04.2021. године, ставом првим изреке, делимично је усвојена жалба туженог, а делимично одбијена и пресуда Основног суда у Бечеју П2 230/20 од 21.01.2021. године потврђена у делу у коме је тужени делимично лишен родитељског права у односу на малолетну ВВ и то у делу да одлучује о пребивалишту и боравишту малолетног детета, као и одлука о трошковима поступка, а преиначена у преосталом делу одлуке о делимичном лишењу родитељског права, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тражено да суд утврди да тужиља може самостално без присуства и посебне сагласности туженог да прибави све потребне личне, односно путне исправе за малолетну ВВ, да са малолетним дететом сама, без посебне писмене сагласности, путује преко државне границе, да у држави у којој стекне пребивалиште или боравиште сама, без присуства оца, обави пријаву пребивалишта, односно боравишта за дете, да дете упише у одговарајућу васпитну установу у складу са здравственим стањем и развојем детета, да је пријави на здравствено и социјално осигурање и да за дете регулише сва социјална давања према законима конкретне државе, дечији додатак, као и да прима новчане накнаде које припадају малолетном детету, као и да самостално потпише документа која се односе на боравак, школовање и сва друга права која припадају детету у конкретној држави. Ставом другим изреке, одређено је да свака странка сноси своје трошкове жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, дела којим је преиначена пресуда првостепеног суда, тужиља је благовремено изјавила ревизију, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП, због погршне примене материјалног права.

Пошто је одредбом члана 208. Породичног закона прописано да је ревизија увек дозвољена у поступцима у вези са породичним односима, ако тим законом није другачије одређено, то је Врховни касациони суд суд о ревизији тужиље одлучивао применом одредбе члана 403. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду, у смислу одредбе члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужиље делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила и тужени су закључили брак дана 23.06.2014. године у коме је дана ... године рођена малолетна ВВ. У време рођења малолетне ВВ тужени се налазио у затвору где је провео и пола године трудноће тужиле. Из затвора је изашао 22. августа, а по изласку из затвора тужени је био нервозан код куће, нервирало га је када дете плаче, често је боравио ван куће и проводио се. Већ на почетку брака тужени је почео да испољава насиље у односу на тужилу, тукао је сваки други дан, забранио да користи мобилни телефон, дозвољавао јој је да комуницира само са мајком. Тужени је до сада осуђиван више пута почев од 2002. године, због различитих кривичних дела, углавном против имовине. Правноснажном пресудом Основног суда у Бечеју К број 179/19 од 17.10.2019. године тужени је оглашен кривим за извршење кривичног дела насиље у породици из члана 194. став 3. у вези става 2. и 1. Кривичног законика и осуђен на казну затвора у трајању од 4 године. Дело је извршио дана 04.01.2019. године, тако што је након вербалне расправе тужени задао тужилу више удараца и нанео јој тешке телесне повреде. Тужени је испољио насиље и према малолетној ВВ тако што је подигао са пода и бацио на угаону гарнитуру. После затворске казне туженом је изречена мера забране приближавања тужилу на удаљености мањој од 300 метара и забрањен му је приступ око места становања и места њеног рада. После овог догађаја тужила је са малолетним дететом напустила кућу туженог и преселила се у кућу своје мајке, која је једнособна и опремљена за становање. Малолетна ВВ је узраста ... године, здрава је, њен досадашњи развој је протекао уредно и похађа ... установу. Тужени је у прошлости отежавао тужилу проналажење посла тако што је био претерано љубоморан. Орган старатељства је у свом извештају од 29.09.2020. године навео да сматра оправданим предлог тужиле да јој се утврди право да може самостално, без присуства и потребне сагласности оца, прибавити све потребне личне, односно путне исправе за малолетну ВВ, да са малолетном ВВ може сама, без посебне писмене сагласности оца, да путује преко државне границе, да у држави у којој стекне пребивалиште или боравиште сама, без присуства и сагласности оца, обави пријаву пребивалишта, односно боравишта за дете, да дете упише у одговарајућу васпитну установу, да га пријави на здравствено и социјално осигурање и да за дете регулише сва социјална давања према законима конкретне државе, дечији додатак, као и да прима новчане накнаде које припадају детету, да самостално потпише документа која се односе на боравак, школовање и сва друга права која припадају детету у конкретној држави. У свом налазу од 11.12.2020. године орган старатељства је поновио предлог из претходног извештаја од 29.09.2020. године. Тужила поседује мађарски пасош и има могућност запослења у иностранству. Њена жеља је да обезбеди детету и себи адекватне услове за живот. Страхује да се тужени неће сагласити да малолетну ћерку поведе са собом у иностранство, а такво страховање орган старатељства сматра оправданим.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев и туженог делимично лишио родитељског права над заједничким дететом парничних странака, малолетном ВВ, и то у делу одлучивања о питањима која битно утичу на живот детета (прибављање личних докумената; промена пребивалишта и боравишта и остваривање права детета у иностранству). Одлуку о овом захтеву суд је донео применом члана 82. Породичног закона, руковођен мишљењем органа старатељства.

Другостепени суд је првостепену одлуку делимично преиначио тако што је одбио тужбени захтев у делу којим је тражено да се утврди да тужила може самостално, без присуства и потребне сагласности туженог прибавити све потребне личне, односно путне исправе за малолетну ВВ, да са малолетним дететом сама, без посебне писмене сагласности туженог путује преко државне границе, да у држави у којој стекне пребивалиште или боравиште сама, без присуства оца, обави пријаву пребивалишта, односно боравишта за дете, да упише дете у одговарајућу васпитну установу у складу са здравственим стањем и развојем детета, да је пријави на здравствено и социјално осигурање и да за дете регулише сва социјална давања према законима конкретне државе, дечији додатак, као и да прима новчане накнаде које припадају малолетном детету, као и да самостално потпише документа која се односе на боравак, школовање и друга права која припадају детету у конкретној држави.

По становишту тог суда, ради се о будућој претпостављеној ситуацији, односно не може се претпоставити да ће у другој држави бити тражена сагласност туженог за регулисање статуса малолетног детета, због чега није могуће другог родитеља лишити родитељског права због ситуације која није наступила. Тужили, сагласно чл. 29. став 1. и 2. Закона о путним исправама није потребна сагласност туженог за издавање путне исправе детету.

По налажењу Врховног касационог суда, правилно је другостепени суд преиначио првостепену пресуду у погледу одлуке у делу тужбеног захтева којим је тужила тражила да се тужени делимично лиши родитељског права и призна право да може сама, без посебне сагласности оца, прибавити путне исправе за малолетно дете странака.

Одредбом члана 29. став 1. Закона о путним исправама, прописано је да за малолетно лице захтев за издавање путне исправе подноси један родитељ, уз писмену сагласност другог родитеља, односи други законски заступник или старатељ. Према ставу 2. исте одредбе, изузетно путна исправа ће се издати малолетном детету без сагласности из става 1. овог члана и у случају када је једном од родитеља одлуком суда додељено старатељство над малолетним лицем. На основу правоснажне пресуде, донете у овој парници, малолетна ВВ је поверена мајци тужили на самостално вршење родитељског права, и зато тужила може да поднесе захтев за издавање путне исправе без сагласности туженог, сходно члану 29. став 2. тачка 2. Закона о путним исправама. Због тога се одбијање (непотребне) сагласности туженог за издавање путне исправе заједничком малолетном детету, не може сматрати несавесним вршењем права и дужности из садржине родитељског права и разлогом да се тужени делимично лиши родитељског права.

Одредбом члана 54. Закона о граничној контроли („Службени гласник РС“, број 24/2018) прописано је да приликом провере малолетних лица, полицијски службеник посебну пажњу обраћа да ли малолетно лице путује само или у пратњи другог лица. За прелазак државне границе малолетно лице, држављанин Р. Србије до навршене 16 године живота, када путује само или у пратњи другог лица које му није родитељ или законски заступник, мора поседовати оверену сагласност оба родитеља ако заједнички врше родитељско право или законског заступника.

Тужила, као родитељ који врши самостално родитељско право, дакле, има могућност да без сагласности туженог пређе државну границу са малолетном ВВ, због чега одбијање непотребне сагласности туженог за издавање путне исправе за заједничко малолетно дете се не може сматрати несавесним вршењем права и дужности из садржине родитељског права и разлогом да се тужени делимично лиши родитељског права.

Међутим, другостепени суд је погрешно применио материјално право када је преиначио првостепену пресуду и у преосталом делу одбио тужбени захтев за делимично лишење родитељског права.

Наиме, одредбом члана 82. став 1. Породичног закона, прописано је да родитељ који несавесно врши права и дужности из садржине родитељског права може бити делимично лишен родитељског права.

Према члану 78. став 3. истог закона, родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да издржава детете, да са дететом одржава личне односе и да о питањима која битно утичу на живот детета одлучује заједнички и споразумно са родитељем који врши родитељско право. Сходно 4. ставу истог члана, о питањима која битно утичу на живот детета, у смислу тог закона, сматрају се нарочито: образовање детета, предузимање већих медицинских захвата над дететом, промена пребивалишта детета и располагање имовином детета велике вредности. Оваквом формулацијом члана 78. став 4. Породичног закона, листа питања која битно утичу на живот детета није закључена, већ се исто дефинише посебно у сваком конкретном случају.

И по налажењу Врховног касационог суда, прибављање путне исправе за малолетно дете, путовање преко државне границе, промена пребивалишта малолетног детета, упис у одговарајућу васпитну установу, пријава на здравствено и социјално осигурање и регулисање социјалних давања за малолетно дете, новчане накнаде које припадају малолетном детету, потписивање докумената које се односе на боравак, школовање и сва друга права која припадају детету у конкретној држави, су питања која битно утичу на његов живот. Тужени као родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да са другим родитељем одлучује заједнички и споразумно о питањима која битно утичу на живот детета, али поступање у односу са децом и то не само родитеља, већ свакога, мора бити у најбољем интересу детета у смислу члана 6. став 1. Породичног закона. Надлежни орган старатељства је дао мишљење у смислу одредбе члана 270. Породичног закона, да је у најбољем интересу малолетне ВВ да се утврди право тужиле мајке да може самостално, без присуства и посебне сагласности оца, да прибави све потребне личне и путне исправе за малолетну ВВ, да са малолетном ВВ може сама без посебне писмене сагласности оца, да путује преко државне границе, да у држави у којој стекне пребивалиште или боравиште сама, без присуства и сагласности оца, обави пријаву пребивалишта, односно боравишта за дете, да дете упише у одговарајућу васпитну установу, да га пријави на здравствено и социјално осигурање и да за дете регулише сва социјална питања према законима конкретне државе, дечији додатак, да прима новчане накнаде које припадају детету, као и да самостално потпише документа која се односе на боравак, школовање и сва друга права која припадају детету у конкретној држави, у ком домену би било потребно оца лишити родитељског права да би се на тај начин малолетној ВВ обезбедило право на развој и образовање.

У конкретном случају, имајући у виду чињеницу да је тужени извршио насиље у породици према тужиљи, због чега је осуђен правноснажном пресудом кривичног суда на казну затвора у трајању од ... године и изречена му је мера забране приближавања тужиљи на удаљености мањој од 300 метара и приступ око места становања и места њеног рада после затворске казне, као и чињеницу да је вршио насиље и према малолетној ВВ, те да се због извршења кривичног дела налази у затвору, да је за период пре издржавање казне затвора често боравио ван куће зато што га је нервирало када малолетно дете плаче, правилна је одлука првостепеног суда, да се тужени делимично лиши родитељског права, посебно имајући у виду налаз и мишљење Центра за социјални рад који се о томе изјашњавао у налазу од 29.09.2020. године и 11.12.2020. године.

Делимично лишење туженог оправдавају околности случаја, пре свега досадашњи однос странака праћен насиљем туженог у односу на тужиљу и малолетно дете, због чега се не може очекивати да ће, по изласку туженог на слободу, бити очувана међусобна комуникација између родитеља, нити изражена узајамна подршка и разумевање у циљу адекватног задовољавања потреба њиховог заједничког детета. У таквим околностима, уз присутан оправдани страх тужиле да јој тужени неће дати сагласност да се пресели са дететом у иностранство (ради решавања њихове егзистенције), чини основаним њен захтев да се и по тим питањима тужени лиши родитељског права.

Сходно изложеном, на основу одредбе члана 414. став 2. ЗПП одлучено је као у ставу првом, а на основу одредбе члана 416. став 1. истог члана као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић